

“Siyaset Bilim”ini İngilizce, Almanca ya da Fransızca değil de Türkçe okumak, tabii ki, farklılık arz ediyor. Alâeddin Şenel, St. Agustinus’un Hristiyanların geniş sınırlar üzerinde hüküm sürmelerinin yararlı olacağını ve bu yararın Hristiyanlar için olmaktan çok hükmettikleri için olacağını söylemesinin “Hristiyan Emperyalizmi” olarak nitelenebileceğini belirtmektedir.¹

Bizans ile mücadeleleri sırasında Türklerin barbar olup olmadığını bulmaya çalışmaktansa kimlerin Türklere barbar diyeceğini sormak daha zihin açıcı olabilir: İpek üretim teknolojisi Çin’in sınırlarını aştıktan sonra, ipek üretimi Batı’da da başladıktan sonra (buradaki Batı tabii ki Orta Doğu oluyor) Çin ile Batı’nın ipek ticaretinin rasyonel bir değerlendirme yapıldığında durması gerekirdi. Hâlbuki Türkler incelikli düşünmenin bulunduğunu gösterir biçimde, Çin’den aldıkları ipeği İran’da “Çin ipeği” olarak pahalıya satıp, İran ipeğini ucuza almışlar ve benzer biçimde İran’dan aldıkları ipeği Çin’de “İran ipeği” olarak pahalıya satıp, Çin ipeğini ucuza almışlar. Bu yolla ticaret ve getirdiği canlılık sürüp gitmiş. Başka bir özellikler daha varmış, o zamanlar, Türklerin. Metal işlemeciliğinde usta ve “innovative”lermiş.² Deri üzerine metalik parçacıkları işleyerek hem savunmayı, hem hareket esnekliğini sağlayan bir zırh geliştirmişler ve uzunca bir süre bu teknolojinin tekeli ellerinde tutmuşlardır. Kuzey-doğudan gelen kavimlerin saldırıları onları yıldırılmış ve batıya doğru sürmüş. Anadolu’ya oldukça kısa bir sürede orada bulunan kültüre uyum sağlayıp yerleşmişler. Latinler İstanbul’u, o zamanlardaki adıyla Konstantinapolis’i, o devasa payitahtı, elli yılda bir köye çevirmişken, İstanbul Türkler tarafından alındıktan sonra, birinci dünya savaşı sonrası mütareke dönemindeki kısa süre dışında heybetini, hareketliliğini yitirmemiş, aksine geliştirmiştir. Yine de sormak gerekir, kim Türklere barbar der?

“Elifin Öküzü” adlı kitabında Sevan Nişanyan şöyle düşünmektedir:

Yaklaşık yedibin yıl önce hiç bir yazılı iz bırakmadan ölmüş olan Hintavrupa anadili, bugün yaşayan birçok dilden daha ayrıntılı ve sistemli olarak biliniyor. Yaklaşık 2000 kelimelik bir vokabüleri var. Hece uzunluğu ve vurgu gibi telaffuz özellikleri tanınıyor;

fiil ve isim çekimleri belli; hatta edebi uslûba ve dilin kendi içindeki evrimine ilişkin ciddi hipotezler ortaya konabiliyor. Sonuç, bence insan zekâsının en etkileyici ürünlerinden biri: DNA'nın keşfi kadar parlak bir teorik kurgu.³

Diğer yandan da şunu da belirtmekten kendini alamıyor:

Yani Türkologların işi zor. Yedi bin yıl önce ölmüş bir dili müthiş bir ayrıntı ve kesinlikle yeniden kuran Hintavrupacılara bakıp gıpta etmemeleri elde değil.⁴

“Ölü” “yaşayan”dan “daha ayrıntılı ve sistemli olarak biliniyor” deniyor. “Bilinen” nedir? Gidip bakıp görebilir miyiz? Ya da mevcut kalıntı kırıntılarıyla tasarlanmış olandan çok farklı, ama en az onun kadar tutarlı başka bir Hintavrupa anadili kurgulanamaz mı? Neden bu dilin adı muhtemelen hiç kullanmadıkları “Hint” ve “Avrupa” sözcüklerinden oluşan bir birleşik isimle “ana” ve “dil” sözcüklerinden oluşan diğer bir birleşik isimden oluşan bir isim tamlamasıdır? Arkeolojik çalışmaların başlangıçta en çok petrol havzalarının üzerindeki topraklarda gelişmesine benzer biçimde, bu etimolojik çalışmaların (emperyalist yayılmanın erken döneminde yağmalanan ve yağmalayanların mekansal ayrılığının dilsel bir bütünleşmeyle telâfisine götürürcesine) “Hint-Avrupa” üzerinden gelişmesi, fark edilmesi “etkiliyici bir zekâ”yı gerektirmediğinden mi pek fark edilmez? Sermayeci zihin geleceğe dair zekice ve bilgilice ve titiz biçimde projeksiyonlar yapar. Bu projeksiyonlar biz fanileri gelecekte ne olacağı konusunda “bilimsel bir kesinlik”le bilgilendirir. Gelecekle ilgili projeksiyonların bir sorunu vardır. Bir gün gelir yaşanan hepsinin ne denli yetersiz ve flû ve üstünkörü olduğunu ortaya çıkarır. Projeksiyonlar yalnızca geleceğe yönelik yapılmaz, geçmişle ilgili projeksiyonlar da yapılabilir. Geçmişle ilgili projeksiyonların gelecekle ilgili projeksiyonlara bir “üstünlüğü” vardır. Yaşanan, geçmişle ilgili projeksiyonlara gereksinimi bulunan egemen ayakta durdukça bunların yakın bilgiliği konusunda güçlük çıkaramaz.

Ocak 2003. Bir grup, besicilik yapan, doğulu köylü Ankara'ya varmışlar. “Dünyaya açılıyoruz, dünyada böyle oluyor,” diye, “devlet” onlardan “desteği”ni çekmiş, yerine “çok para” gibi gözüken bir “doğrudan gelir desteği” vermeyi vaat etmiş. Bu “doğrudan gelir

desteği" "oturdıkları yerden para kazanacakları" biçiminde sunulmuş. Kaçak ya da yasal ithal hayvan yoluyla sığır fiyatları düşük, her türlü girdi pahalı; üstelik söz verilen "doğrudan gelir desteği" de verilmemiş. Peki sığır yetiştiriciliği bu köylüler için nedir? Anlaşılabildiği kadarıyla, sonbaharda ürünler toplanıp para kazanılıyor, bu parayla beş-on sığır alınıyor. Kışın sığırlar besleniyor. Bir sorun çıktığında da biri ikisi satılıp sorun çözülüyor. Sonunda bahar geldiğinde sığırlar satılıp harcamalar yapıp ekin ekiliyor. Bu tasarıma göre sığır bir nevi bir finansal alet gibi. Demek ki, yine bu tasarıma göre, sığircılıktan vazgeçtiklerinde köylüler yalnızca sığircılıktan kazandıkları paradan değil aynı zamanda sigortalanma ve tasarrufların değerlendirilmesi işine de yarayan bir finansal aletten oluyorlar; sığircılıktan vazgeçmeleri durumunda bu da karşılanmalı ki "çok para" bunun için devele kulak kalır. Gelgelelim, iş bununla da bitmiyor. Köylülerden bir muhtar, kışın köylerinde ne kadar çetin geçtiğini anlatıyor. Ne alakası olduğu önce anlaşılamıyor. Ancak bir süre sonra, sığırların bulundukları ahır nefesleriyle ısıttığı ve kara kışta sıcak bir yer sağladıkları ortaya çıkıyor: Bu sığırlar aynı zamanda ısıtma işi de görüyorlar. Sığircılıktan el çekmeleri için ısınmanın da sağlanması gerekiyor. Muhakkak iş bununla da bitmez. Soruna biraz daha yakından bakınca, bu köylüleri harekete geçirenin biraz daha tali bir şey olduğu ortaya çıkıyor. Sığır fiyatları Kurban Bayramı sırasında en yüksek düzeyine ulaşmakta, Kurban Bayramı'ndan sonra sığır neredeyse değersizleşmekte, sonra fiyat zamanla yükselip "normal" hâlini almakta. Eğer Kurban Bayramı bahara rastlarsa, besicilik yapan köylü için "yeme de yanında yat". Ancak Bayram bahardan biraz önceyse, malları pahalıya, ama erkenden satacaklar, ya da mallar, bir anlamda, ellerinde kalacak. Daha bir süre öncesine kadar, Bayram'ın zamanlaması iyiydi. Şimdiyse olabilecek en kötü zamanda. Bir yandan bunun verdiği sıkıntı, diğer yandan Ankara ile bağlarını sağlayanların kendilerini yeni hükümete tanıtma kaygusu asıl ateşleyici gibi gözükmekte.

Düşünür ve yazarların mentalitesinin emperyalist ideolojiye doğru yavaş yavaş kaymasıyla köylünün altından toprağının yavaş yavaş kaymasının eş zamanlılığı bir rastlantı mıdır? İstanbul'dan, Ankara'dan, Brüksel'den ya da Washington'dan tarım istatistiklerine bakarak tarımcılıkla ilgili neler yapılması konusunda "insan zekâsının etkileyici ürünleri"nden

projeler geliştirmek mümkündür. Mümkündür mümkün olmasına ama uygulamaya çalıştıkça insan zekâsına hakaret olduğu fark edilecektir. Bu konu Batıcı, sermayeci bir zihinle ele alındığı sürece, bu ve benzeri türden sukutuhayaller, böyle süreçlerde gerçekleştirileni, neyin “başarıldığını” her seferinde saklayabilecektir.

Şarkı-türkü söyleyen bir abimiz, bir tiyatrocu abimizin, hafif meşref bir hanım rolündeki yardımcısı güzel bayanla sunduğu programa çıkmış, sanatı “gösteri meşguliyeti”ne (show bussiness) dönüştürüp bir daha kendileri gibi abilerimizin ortaya çıkmasını tamamen engelleyecek, uluslararası şirketleri daha da güçlendirecek, daha da zenginleştirecek ve bizleri her anlamda fakirleştirecek bir yasanın uygulanamamasından dem vurmakta. Uygulanırsa yaşayacağı sukutuhayal uluslararası şirketlerin abimize kendi kendisine kazık attırabilmiş olma başarısını saklayacaktır. “İnsan mı önemlidir, yoksa toprak mı,” sorusunu soran Kıbrıslı bir kardeşimiz de aşağı yukarı aynı durumdadır. Evet “insan”dan ve “toprak”tan söz edilmektedir; ama ne “insan”a ne de “toprak”a bir şey olacağı var: İsteddiği gerçekleşirse, gelen gideni aratacaktır. Ne söylenirse söylensin, eylenecek geleni getirmeden, gideni göndermek olmalıdır gibi gözüküyor.

İnsanların şeyler olarak, yaşamın parsellenmiş süreçler olarak kategorik değerlendirilmesine dayanan projeler uygulanmaya konduğunda, günlük yaşamın kavramlaştırılmaz çokluğunda insanın bunları fark edememesi bir açmaz olarak belirmektedir: Aynı çokluktan fark edilebilecek onca olgu içinde kaynayıp giderler. Bu durumda, bir yanda sermayeci zihnin paranoyak olarak damgaladığı, soyut, korku verici bir düşünme, diğer yanda oportünizme varan bir vurdumduymazlık ayırır. Her iki tavır da “haklı”dır; çünkü olup biteni dönüştüremeyecektir, “haklı”lık vererek insanı sorumluluktan ve vicdan azabından kurtaracaktır. Bu koşullarda ne o ne bu, hem o hem bu olan, karşı çıkmaya tekabül eden insanî bir tavır da gelişir. Bu günlük yaşamın pratiklerinde her yerde eş zamanlı olarak gözlemlenebilecek olandan yola çıkarak düşünmedir: Ceza, otorite ve para. Bunlar insanî ve toplumsal yaşam için zorunlu olmayan insanî ve toplumsal gerçekliklerdir. İnsanî ve toplumsal gerçeklikler insanın ve toplumun değişmesiyle, insanî ve toplumsal devrimle değişir ve ortadan kalkar ve günlük yaşamın pratikleriyle bunun farkına

varılabilir. Kışı sıcaklaştıran, yazı serinleten insan bunu da yaşayacaktır. Bu umut günlük yaşamın pratiğinde ayrışanları, aynı pratikte birleştirir.

Notlar

1. Alâeddin Şenel, 1982, Siyasal Düşünceler Tarihi, (6. Kısaltılmış Basım), Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, s.243
2. İcat edici, yenilik getirici anlamında, 20. yy iktisadında kapitalizm savunusunda sıkça kullanılan İngilizce bir sözcüktür.
3. Sevan Nişanyan, 2002, Elifin Öküzü, İstanbul, Adam Yayınları, s.199
4. Sevan Nişanyan, 2002, Elifin Öküzü, İstanbul, Adam Yayınları, s.197